

Nr 11*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal om driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär, m. m. jämte i ämnet väckt motion.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkten F 14 (s. 138—139), föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1965/66 beräkna ett anslag av 430 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1965 dagtecknad proposition, nr 55, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det nya avtalet med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär angående driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär och *dels* till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1965/66 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kr.

I propositionen har anmälts ett den 18 februari 1965 dagtecknat betänkande »Den framtida verksamheten vid Institutet för växtförädling av frukt och bär i Balsgård», avgivet av tre sakkunniga, som Kungl. Maj:t den 29 juni 1964 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla för att uppta förhandlingar med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär och — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — för statsverkets räkning ingå avtal angående den fortsatta driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär. De sakkunniga har — efter överläggningar med berörda parter och under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — slutit avtal för tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1970 med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär angående den fortsatta verksamheten vid Balsgårdsinstitutet.

Beträffande innehållet i avtalet får utskottet hänvisa till en vid propositionen fogad bilaga.

Departementschefen har — efter närmare redogörelse för de sakkunnigas förslag m. m. — anfört följande.

»De sakkunniga framhåller — såsom framgått av den tidigare lämnade redogörelsen för deras betänkande — att den internationella handeln med frukt och bär har väsentligt ökat under efterkrigstiden. För att kunna hävda sig i konkurrensen har det blivit nödvändigt för den svenska trädgårdsnäringsringen att få fram bättre produkter och att rationalisera verksamheten. F. n.

finns endast få frukt- och bärsorter, som helt är anpassade till de svenska odlingsförhållandena. Så gott som alla viktigare sorter, som odlas i Sverige, härstammar nämligen från länder med andra produktionsförutsättningar. Behovet av en svensk förädlingsverksamhet är enligt de sakkunniga mot denna bakgrund särskilt framträdande.

Förädlingsverksamheten inom här ifrågavarande område bidrar till att skapa förutsättningar för den inhemska produktionen att hävda sig i konkurrensen från importerade produkter. Jag finner därför att ett fortsatt stöd från statens sida till den vid Institutet för växtförädling av frukt och bär — Balsgårdsinstitutet — bedrivna förädlingsverksamheten är motiverat.

De sakkunniga har i enlighet med det givna uppdraget upptagit förhandlingar med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär. Dessa förhandlingar har lett till att preliminärt avtal träffats om driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär under tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1970. I anslutning därtill har upprättats förslag till stadgar för institutet.

Det preliminära avtalet innebär, att staten och stiftelsen åtar sig att under avtalsperioden svara för driften av institutet. Detta skall ha till uppgift att i samarbete med bl. a. lantbrukshögskolan och under samverkan med näringslivet bedriva växtförädling av fruktträd och bärväxter samt verka för att de vid verksamheten vunna resultaten kommer till praktisk användning. Institutet skall också medverka vid den högre utbildningen inom sitt område. Rätten till sorter av frukt och bär, som frambringas genom förädlingsarbetet vid institutet, skall tillkomma institutet men mot ersättning ställas till allmän disposition. Efter det en sort framkommit må under högst två år marknadsföringen av densamma ske i första hand genom stiftelsens intressenter. Institutets verksamhet regleras utom av avtalet genom stadgar, som skall fastställas av Kungl. Maj:t. Enligt avtalet skall staten bidra till kostnaderna för institutets verksamhet med 360 000 kr. och stiftelsen med minst 225 000 kr. per budgetår. Vidare innehåller avtalet en bestämmelse att, om löneläget för de anställda ändras på visst närmare angivet sätt, bidragens storlek skall kunna bli föremål för nya förhandlingar. Liksom nu förutsätts att Föreningens för växtförädling av fruktträd anläggningar m. m. utan ersättning upplåts till institutet. Avtalet träder i kraft under förutsättning dels att det godkänts av Kungl. Maj:t, dels att stiftelsen för Kungl. Maj:t anmält att dess intressenter lämnat bindande förbindelser att utge sammanlagt minst 225 000 kr. per budgetår till institutet, dels att stiftelsen och Föreningen för växtförädling av fruktträd överenskommit om upplåtelse till institutet av föreningens anläggningar m. m. Avtalet innehåller en förlängningsklausul att det förlängs med fem år, om det inte uppsägs senast ett år före avtalstidens utgång. En förutsättning härför är dock att en överenskommelse om förnyad upplåtelse av föreningens anläggningar m. m. träffats.

Vid utformningen av det nya avtalet har de sakkunniga beaktat dels vissa erfarenheter som vunnits under innevarande avtalsperiod, dels vad som normalt stadgas i avtal rörande branschforskningsinstitut.

Avtalet tillgodoser enligt min mening väl de krav som bör ställas i samband med ett statligt stöd till verksamhet av här ifrågavarande slag. Jag vill i sammanhanget särskilt erinra om att i avtalet förutsatts, att samarbete skall äga rum med lantbrukshögskolan. Samarbetet torde i första hand komma att ske med institutionerna för frukt- och bärödling samt genetik och växtförädling. I likhet med de sakkunniga finner jag det ändamålsenligt att arbetsprogram vid Balsgårdsinstitutet utformas i samråd med lantbrukshögskolan.

Den omfattning av institutets verksamhet, som torde följa av avtalet, liksom fördelningen av kostnaderna mellan staten och stiftelsen med 360 000 kr. resp. minst 225 000 kr. för budgetår anser jag innebära en lämplig avvägning. I förhållande till nu gällande avtal ökar statens bidrag med 160 000 kr. och stiftelsens bidrag med minst 100 000 kr. Detta innebär att statens och stiftelsens bidrag ökar proportionsvis lika mycket.

På grund av vad jag sålunda anfört förordar jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att för statens del godkänna avtalet. Därest under avtalstiden behov av smärre jämkningar i avtalet skulle uppkomma, bör Kungl. Maj:t äga för statens del besluta härom. Sådana jämkningar kan bli aktuella t. ex. vid förskjutningar i löneläget eller om stiftelsens bidrag skulle understiga i avtalet angivet minimibelopp. I sistnämnda fall bör statens bidrag reduceras i motsvarande mån. Avtalet torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Jag övergår härefter till att behandla anslagsäskandena för nästa budgetår. I enlighet med det av mig förordade godkännandet av avtalet angående driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär bör under anslaget Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling beräknas 360 000 kr.

Någon höjning av nu utgående anslag till W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt — 210 000 kr. — och Algot Holmberg & Söner AB — 20 000 kr. — anser jag mig inte kunna förorda. Under förut nämnda anslag beräknar jag för nästa budgetår alltså 210 000 kr. resp. 20 000 kr. Den av W. Weibull AB begärda anslagsökningen för att kunna bevara det ur vetenskaplig synpunkt värdefulla genetiska material rörande arter, som framkommit vid dess växtförädlingsanstalt, torde böra prövas, sedan lantbrukshögskolan utrett förutsättningarna för att inrätta en s. k. genbank. Jag vill vidare i detta sammanhang nämna att ett förslag från Sveriges utsädesförening om höjning av nu utgående växtförädlingsavgifter samt vidgning av systemet med växtförädlingsavgifter till att omfatta samtliga åkerbruksväxter f. n. remissbehandlas.

Med hänsyn till att anslagen till flertalet branschforskningsinstitut har karaktär av förslagsanslag bör även här ifrågavarande anslag nu få karaktär av förslagsanslag.»

Utskottet har i förevarande sammanhang behandlat en inom riksdagen väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion II: 782 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte besluta att höja anslaget till Weibullsholms växtförädlingsanstalt från 210 000 till 250 000 kr., och att till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 630 000 kr.

Utskottet. I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna ett avtal, som träffats mellan särskilt tillkallade sakkunniga och Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär angående driften av Balsgårdsinstitutet under tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1970. Avtalet innebär i princip att staten skall bidra till kostnaderna för institutets verksamhet med 360 000 kr. och stiftelsen med minst 225 000 kr. per budgetår. Vad Kungl. Maj:t sålunda förordat biträder utskottet, som ej heller har något att erinra mot förslaget att Kungl. Maj:t under avtalstiden skall äga för statens del besluta om erforderliga smärre jämkningar i avtalet.

För det fall att stiftelsens bidrag understiger i avtalet angivet minimibelopp skall enligt propositionen jämkning ske genom att statens bidrag i motsvarande mån reduceras. Enligt vad utskottet erfarit är Balsgårdsinstitutets ekonomiska läge sådant, att en reduktion av bidragstilldelningen under den i avtalet förutsatta nivån kan befaras medföra svårigheter för institutets fortsatta verksamhet på frukt- och bärödlingsområdet. Utskottet finner institutets verksamhet värdefull. Med hänsyn härtill förutsätter utskottet att eventuell reduktion av statsbidraget göres på sådant sätt att institutets verksamhet kan upprätthållas.

Någon höjning av nu utgående anslag till W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt har departementschefen icke ansett sig kunna förorda. I enlighet med ett av W. Weibull AB framställt yrkande har emellertid i motionen II: 782 hemställts, att ifrågavarande anslag höjs med 40 000 kr. för att möjliggöra för Weibullsholms växtförädlingsanstalt att bevara visst ur vetenskaplig synpunkt värdefullt genetiskt material rörande ärter som framkommit vid anstalten. Utskottet vill erinra om att 1964 års jordbruksutskott tillstyrkte då väckta motionsyrkanden av motsvarande innebörd. Utskottet framhöll därvid som sin åsikt, att det var av värde att ifrågavarande genetiska material kunde av anstalten sammanhållas och bevaras för framtiden. Utskottets hemställan om anslagsökning vann dock icke riksdagens bifall. För innevarande budgetår utgår emellertid för ändamålet 40 000 kr. som engångsbidrag från statens naturvetenskapliga forskningsråd och jordbrukets forskningsråd.

Styrelsen för lanthbrukshögskolan har som framgår av den nu förelig-

gande propositionen anmält sin avsikt att utreda förutsättningarna att bevara värdefullt genetiskt växtmaterial genom att inrätta en s. k. genbank. Utskottet, som förutsätter att intresset av att inom landet sammanhålla och bevara förenämnda ärtmaterial därvid kommer att beaktas, finner sig därför icke nu böra föreslå någon åtgärd i anledning av motionen II: 782.

Då utskottet i övrigt kan ansluta sig till vad i propositionen föreslagits och anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det nya avtalet med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär angående driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 782, till *Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling* för budgetåret 1965/66 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kr.

Stockholm den 22 april 1965

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR NILSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Nils Hansson, Mossberger*, Hermansson, Magnusson, Gunnar Pettersson, Isacson, Manne Olsson, Wanhainen* och fru Hultell*;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie*, Persson i Skänninge, Nilsson i Lönsboda, Jonasson*, Lundmark, Eskilsson i Likenäs, Hedén*, Björk i Påarp, Jönsson i Malmö och Berndtsson*.

* Ej närvarande vid justeringen.